מיתיבי [א]זר [ב]ואונן [ג]שיכור [ד]ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול [ה]וכן יושב [ו]וכן שמאל פסול תיובתא והא רב ששת הוא דאותבה דאמר ליה רב ששת לאמוריה דרב חסדא (א)בעי מיניה מרב חסדא הולכה בזר מהו אמר ליה כשירה ומקרא מסייעני [1]וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלוים מפשיטים ומותיב רב ששת זר ואונן שיכור ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל פסול בתר דשמעה הדר אותבה והא רב חסדא קרא קאמר דעבוד מעשה איצטבא בעי רב פפא [ז]חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו [2]מלא חפניו בעינן והא איכא או דילמא [2]ולקח והביא בעינן והא ליכא תיקו בעי רבי יהושע בן לוי [ח]חפן ומת מהו שיכנס אחר בחפינתו א"ר חנינא בא וראה שאלת הראשונים למימרא דרבי יהושע בן לוי קשיש והאמר רבי יהושע בן לוי לי התיר רבי חנינא לשתות שחליים בשבת לשתות פשיטא דתנן [ט]כל האוכלין אוכל אדם לרפואה וכל המשקין שותה (א) אלא לשחוק ולשתות שחליים בשבת היכי דמי אי דאיכא סכנתא משרא שרי ואי דליכא סכנתא מיסר אסיר לעולם דאיכא סכנתא והכי קא מבעיא ליה מי מסיא דניחול עלייהו שבתא או לא מסיא ולא ניחול עלייהו שבתא ומאי שנא רבי חנינא משום דבקי ברפואות הוא דאמר ר' חנינא [י]מעולם לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה וחיה והא קא חזינן דחיי אימא וחיית והא קא חזינן דמיתסי בסומקן אינהו וחיורן ריש ברעידהו קאמרינן מכל מקום שמע מינה דרבי חנינא קשיש אלא הכי קאמר שאלתן כשאילה של ראשונים ומי אמר רבי חנינא הכי והאמר רבי חנינא [3]בפר ולא בדמו של פר [כ]ואמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום הכי קאמר מדקא מיבעיא ליה הא מכלל דקסבר בפר ואפילו בדמו של פר ולמאי דסבירא ליה שאילתו כשאילת הראשונים מאי הוי עלה אמר רב פפא אי חופן חוזר וחופן חבירו נכנס בחפינתו דהא מקיימא חפינה אי אין חופן וחוזר וחופן תבעי לך אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אי חופן וחוזר וחופן לא יכנס אחר בחפינתו אי אפשר שלא יחסר ושלא יותיר ואי אין חופן חוזר וחופן תיבעי לך דאיבעיא להו [ל]חופן חוזר וחופן או לא תא שמע כך היתה מידתה מאי לאו כשם שמדתה מבחוץ כך מדתה מבפנים לא דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר תא שמע כיצד

זר ואונן שיכור ובעל מום. כולהו נפקי לן מקראי דמחלי עבודה בפ"ב דזבחים (דף טו.): **וכן יושב.** דבעי לעמוד לשרת (דברים יח): **והא רב ששת הוא דאותבה.** להא מתני' לאמוריה דרב חסדא כדמפרש ואזיל אלמא שמיעא ליה והיכי טעי למיפשט דכשרה בשמאל: **ויזרקו הכהנים.** (ב) הדם מידם של שוחטים שהם זרים (ג) ומזרו וקבלו הדם מיד הכהן המקבל והוליכוהו אל הזורק: **ומתיב רב ששת** גרסינן: **בתר דשמעה.** דאותבה ניהליה הכא הדר אותבה איהו לרב חסדא: **מעשה איצטבא.** המקבלים היו מושיבים את הדם ביד הזרים ואין הזרים מקריבין אותו לצד המזבח כלל אלא מושיבים הדם על ידם כאשר על גבי איצטבא: **או דילמא ולקח והביא.** דלוקח נמי ממלא חפניו קאי: **מהו שיכנס אחר.** כהן המשמש תחתיו מהו שיכנס לפנים בחפינה זו שנתן הראשון לתוך הכף ואין צריך לחזור ולחפון: **א"ר חנינא.** לתלמידים בא וראה שהדור האחרון זוכה להתחכם כדורות הראשונים שאף אני הייתי שואל שאלה זו ועכשיו שאלה רבי יהושע בן לוי שהוא מן הראשונים: **שחליים.** קרסו"ן: **לשחוק ולשתות:** **אימא וחיית.** המכה: **שמע מינה.** דרבי יהושע בן לוי לא הוה קשיש מדקרי ליה רבי דקאמר לי התיר רבי חנינא ולא היה דרך הזקנים לומר על הבחורים רבי אלא לי התיר חנינא היה אומר כלומר לי אמר חנינא שהיא רפואה: **אלא הכי קאמר.** ר' חנינא לתלמידיו בא וראה שאלתן של אחרונים כשאלתי שאלתי מן הראשונים שאף אני הייתי מתקשה: **ומי אמר רבי חנינא הכי.** מי מספקא ליה אי נכנס אחר בחפינתו אי לא: **בפר ולא בדמו של פר.** בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר (ויקרא טז) ולא בדמו של פר שאם שחט פרו ומת אין המשמש תחתיו נכנס באותו דם לפנים אלא צריך להביא פר אחר ולשחוט וכיון דצריך להביא פר אחר צריך לחפון לאחר שחיטתו (ד): **ואמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטה לא עשה ולא כלום.** שכן סדר העבודות א] בעינן חפן ומת נמי אי אפשר שלא שחט פרו תחילה וזה הבא אחריו צריך להביא פר אחר ואי אמרת יכנס בחפינתו של ראשון נמצאת חפינה זו קודם שחיטת פרו של שני: **הכי קאמר רבי חנינא.** מדקא מבעיא ליה לרבי יהושע בן לוי הא מכלל דס"ל דאין צריך להביא פר אחר דאם כן הויא לה קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר (ה): **ולמאי דס"ל.** יפה שאל כשאילת הראשונים אותן שנחלקו עלי בפר ואפילו בדמו של פר אף להן נשאל שאילה זו: **מאי הוי עלה.** חפן ומת מהו שיכנס אחר בחפינתו: **אי חופן חוזר וחופן.** אי מפשטא לן בעיין דאיבעיא לן גבי חפינת פנים אם צריך לחזור ולחפון או לא ותימצי לומר דצריך לחזור ולחפון חבירו נכנס בחפינתו דהא מיקיימא חפינה: **אדרבה אי חופן וחוזר וחופן.** אז אין חבירו נכנס בחפינתו שאי אפשר שלא יחסיר חבירו ושלא יותיר (ו) ו) חפניו של ראשון שוין לחפניו של שני:

זר ואונן ושיכור. בספ"ק דזבחים (דף יד.) נמי מייתי לה ופירש שם רש"י שיכור שתוי יין והקשה רבינו חיים כהן זצ"ל דבס"פ אלו מומין (בכורות דף מה:) תנן החרש והשוטה והשיכור פסולין באדם וכשרים בבהמה וכו' ופריך בגמ' שיכור אטו לאו מחיל עבודה ובהדי מומי בעי למיחשביה ומוקי לה בשאר דברים המשכרים ודלא כרבי יהודה דאמר חייב מיתה אף בשאר דברים המשכרים על כן פירש רבינו חיים דהכא נמי איירי בשאר דברים המשכרים וריב"א פי' דפרש"י עיקר ואדרבה מהתם יש ראיה לפירושו מדפריך סתמא שיכור אטו לאו מחיל עבודה וכו' אלמא דסתם שיכור איירי בשתוי יין והתם דקשיא ליה בהדי מומין בעי למיחשביה להכי מוקי ליה בשאר דברים המשכרים אבל הכא דקתני ליה בהדי מחללי עבודה נוקמיה בשתוי יין כמו סתם שיכור דבכל דוכתא: **בעי** רב פפא חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו מלא חפניו בעינן וכו'. תימה לי הא איבעיא ליה לעיל כבר כי האי גוונא גבי בין הביניים וי"ל באת"ל קאמר את"ל בין הביניים לא דלא קרי ביה ולקח והביא כיון דלא אתי מכח גברא הכא מאי מי אמרינן אע"ג דלאו איהו חפן מ"מ כיון דמכח גברא קאתי שפיר דמי ושפיר קרינן ביה ולקח הלוקח מי שהוא וישים בחפניו של כ"ג והדר נעייל הוא וקרי ביה מלא חפניו והביא או דילמא ולקח והביא בעינן שהלוקח יביא: **אי** חופן וחוזר וחופן נכנס חבירו בחפינתו. תימה אי חובה הוא לחפון פעמיים אחד מבחוץ ואחד מבפנים היכי עייל חבריה בחפינתו מ"מ הרי לא חפן כהן אחד תרי זימני ונראה דה"פ אי חופן וחוזר וחופן לפי שמן התורה אין לדבר קצבה שיכול לחפון כל כך פעמים כמו שירצה ובלבד שלא יחסיר ולא יותיר ולהכי תקינו רבנן שיחזור ויחפון בפנים שמא נתפזר לו מן הקטורת בדרך ונחסר קצת וא"כ אם חפן ונתן לתוך הכף ומת בחוץ חוזר חבירו וחופן פעם שנית וחוזר ונותן לכף ונכנס דקרינן ביה מלא חפניו והביא דליכא אלא הבאה אחת ואי אין חופן וחוזר וחופן משום דמשמע מלא חפניו חד אמר רחמנא ולא תרי זימני מלא חפניו א"כ אין חבירו נכנס בחפינתו: והאיכא

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש [הלכה א] והלכה ה והלכה טו [ופ"א מהל' פסוה"מ הל' כ] סמג לאוין שע:

יז ב מיי' פ"ט מהל' ביאת מקדש הלכה טו ופ"ב הלכה ז סמג לאוין שג:

יח ג מיי' פ"א שם הלכה א ופ"ט הלכה טו סמג לאוין שו:

יט ד מיי' שם פ"ו הלכה א ופ"ט הלכה טו סמג לאוין שו:

כ ה מיי' שם פ"ה הלכה טז יז ופ"ט הלכה טו:

כא ו מיי' שם פ"ה הלכה יח ופ"ט הלכה טו ופ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הלכה א:

כב ז ח מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הלכה כח:

כג ט מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה כב סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף לז:

◆

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁחֲטוּ הַפָּסַח וַיִּזְרְקוּ הַכֹּהֲנִים מִיָּדָם וְהַלְוִיִּם מַפְשִׁיטִים: דברי הימים ב לה יא

2. וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת: ויקרא טז יב

3. בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה: ויקרא טז ג

◆

לעזי רש"י

קרשו"ן [קרישו"ן]. שחלים.

◆

רבינו חננאל

ומותבינן עליה [מ]הא דתני זר ואונן שכור ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל תיובתא. ואקשינן וכי רב ששת לא הוה ידע להא מתניתא דהא רב ששת הוא דאותבה לרב חסדא במסכת שחיטת קדשים באחרית פרק ראשון בעידנא דפשט הולכה בזר כשרה, ומקרא מסייעני' וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלוים מפשיטים. דייקינן מדכתיב ויזרקו הכהנים מידם, מכלל שלא היתה הולכה בכהנים אלא הזריקה בלבד. ואותביה רב ששת הא מתניתא ופרקינן בתר דאיתותב בה רב ששת הדר הוא ואותבה לרב חסדא. ואוקימנא לרב חסדא דעביד מעשה איצטבא, כלומר כולם עומד' בשורה זה מושיט לזה וזה מושיט לזה. והולכה שלא ברגל כי האי גוונא [לא הוי הולכה] ואין הולכה (בהם) [כזו פוסלת בזר] כלל. חפן כהן אחר ונתן בחפני כהן גדול מהו להביא ולהקטיר בהן, או צריך לחפון הוא, תיקו. בעי ר' יהושע בן לוי חפן ומת מהו להיכנס אחר בחפינתו כו'. א"ר חנינא בוא וראה שאילת הראשונים. ואקשינן למימר דר' יהושע בן לוי קשיש מר' חנינה הוה, והאמר ר' יהושע בן לוי התיר לי ר' חנינא לשחוק שחלים בשבת דהואי סכנה. ובעאי מיניה משום דהוה בקי ברפואות, מי אסו שחלים דניחול שבתא ונשתקינהו, אי לא וא"ל מאסו. הנה ר' חנינא יותר זקן מר' יהושע בן לוי. ופרקינן הכי קאמר ר' חנינא לתלמידיו שאילתן כשאילת הראשונים מכם, כלומר שאלוהו תלמידיו זו השאילה, ואמר להן כבר שאלו את הגדולים מכם, והוא ר' יהושע בן לוי. ולא איפשיטה ליה. ומי מספקא ליה הא לר' חנינה, והא מדאמר ר' חנינא, קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה כלום, ואמר נמי בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר, בפר ולא בדמו של פר. כלומר, אם שחט כהן גדול פרו ומת, אין אחר נכנס בדם זה הפר, אלא צריך להביא פר אחר ולשחטו וליכנס בדמו, ממילא שמעינן דאפילו אי חפן איהו קמיה שחיטת פרו (ו)לא עשה כלום, כל שכן אם חפן כהן אחר שלא עשה כלום. ואמאי לא פשט להו משמעותיו. ושנינן ה"ק מדקא מיבעיא ליה לר' יהושע בן לוי הא, ש"מ דקסבר בפר ואפי' בדמו של פר, וחפינה הוא דקא מיבעיא ליה. ולמאי דסבירא ליה [שאילתן] כשאילת הראשונים. כלומר מן דסבר בפר ואפילו בדמו של פר מאי הוי עלה. אמר רב פפא אי חופן וחוזר וחופן נכנס השיני בחפינתו של ראשון, דהא לא אפשר דלא חפין ליה השיני בשעת הקטרה וקא מקיימה חפינה בכהן המשמש בקטורת. אי אין חופן וחוזר וחופן תיבעי לך. ואקשינן עליה אדרבא, אי חופן בחוץ חוזר וחופן בפנים, לא תיבעי לך דודאי אינו נכנס השיני בחפינת הראשון, שאי איפשר שלא יחסיר ושלא יותיר. ובעינן להכניס מלא חפניו של מקטיר ממש לא פחות, דהא מלא חפניו כתיב, ולא יתר, דהא חפניו כתיב. אי אין חופן בחוץ חוזר וחופן בפנים, אלא מערה הקטורת מן הכף אל המחתה ודיי. תבעי לך, דאיבעיא להו התופן בחוץ חוזר וחופן בפנים אי לא.

מסורת הש"ס

א) זבחים יד., ב) שבת קט: כריתות לח., ג) חולין ז:, ד) [לקמן ס:], ה) [לעיל מז.], ו) נ"ל שאין.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכל המשקין שותה אדם לרפואה אלא לשחוק: (ב) רש"י ד"ה ויזרקו הכהנים מידם כו' כצ"ל ותיבת הדם נמחק: (ג) בא"ד שהם זרים שחזרו וקבלו: (ד) ד"ה בפר כו' לאחר שחיטתו דאמר ר' חנינא כצ"ל והד"א: (ה) ד"ה הכי קאמר כו' הד"א עם ד"ה ולמאי כו' שנחלקו עלי בפר דס"ל ואפילו בדמו של פר: (ו) ד"ה אדרבה כו' ושלא יותיר שיהיו חפניו של ראשון:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ואמר ר' חנינא וכו' בעינן חפן. נ"ב צ"ל בעיין דחפן וכ"כ הפ"י:

◆

מוסף רש"י

ויזרקו הכהנים מידם. מידם של שוחטין משמע ושוחטין זרים נינהו ואשמועינן קרא שהזרים לוקחין אותו מיד המקבל ומוליכין אותו לזורק, שהמקבלים את הדם היו כהנים והזרים היו מוליכין לזורק (זבחים יד.). **שיכור.** היינו שתוי יין (שם יד:). **מעשה איצטבא.** עומדין במקומן הזר אצל הכהן המקבל והכהן נותנו לו ואוחזו עד שבא הזורק ונוטלו מידו ואין הזר מקרבו אצל המזבח לא בהולכת רגל ולא בהושטת יד אלא כאיצטבא זו שמניחין כלי עליה (שם). **לא שאלני.** ר' חנינא רופא היה (חולין ז:). **וחיה.** משמע שמתה המוכה (שם). **וחיית.** לשון נקבה ואמכה קאי, שאין המכה מתרפאת (שם).

◆

תוס' ישנים

ושיכור. אפילו לא הוי שתוי יין כגון שלא שתה בעינן ביאה: **וכן שמאל** קשיא. וממתניתין אין ראיה דסייע משום דלא אפשר וקרינא לה נמי בהקומץ רבה (מנחות סה.) הוסר מכללו אצל יוה"כ: **והלוים** מפשיטין. הפשט וניתוח כשירין בזר כדנפקא בסוף פ"ב לעיל (דף כו:) מקרא ומדברי קבלה לא ילפינן ליה: **בעי רב פפא חפן** חבירו כו'. תימה אמאי לא קמיבעיא ליה הכי בהנך בעיות דרב פפא דלעיל ועוד דליכא נמי כי הך בעיא לעיל בין הביניים כו' והביא בעינן כו': **חפן ומת** כו'. ה"נ הוה מצי למיבעי חפן ונטמא א"נ כיון שכ"ג קיים יכול ליכנס אחר בעבודתו הואיל ועדיין הוא קיים וראוי לעבודה ויש כאן חפינה של כ"ג אבל כשמת אין כאן חפינה משום אדם בעולם. הר"ר יוסף: **חבירו נכנס בחפינתו.** דקא מקיימא חפינה ראשונה אע"פ שהיא עיקר דמחשבה פסלה בה א) ולמאמרן נמי לעיל דמש"ה אינו יכול לעשות מדה לחפינה ואפילו יכול לעשות מדה [הא] פי' לעיל שצריך לחפון מ"מ כיון שכ"ג חפן חפינה ראשונה וכ"ג שיכנס יחפין עוד סברא הוא שלא הקפיד הכתוב באותו כהן עצמו דהכי סבר רב פפא. הר"ר יוסף:

א) נ"ל ולמאן.